

quae damna passa sunt, reparato scandalo, monitis novis emptoribus, aliisque complicibus, ut propriae consulant conscientiae, et imposita singulis obligatione standi mandatis S. Sedis desuper ferendis.

VI. An et sub quibus iniunctionibus possint illi absolvi, qui acquisiverunt bona mobilia ecclesiastica?

R. *Affirmative, imposita illis aliqua eleemosyna favore locorum piorum, ad quae dicta bona pertinebant, quatenus emerint pretio quod iudicio Ordinarii seu Confessarii fuerit minus iusto. At si agatur de rebus, quae non sint usu consumptibiles, seu quae servando servari possint, aut de suppellectilibus, et vasis sacris, imponatur Poenitentibus obligatio quamprimum recurrenti ad Loci Ordinarium ad hoc, ut super iisdem rebus provideat iuxta Indultum ipsi Ordinario iam a S. Poenitentiarum concessum.*

VII. An et quomodo possint absolvi illi qui conduxerunt bona ecclesiastica detenta vel alienata a Gubernio?

R. *Affirmative, imposita Poenitentibus obligatione quamprimum recurrenti ad Loci Ordinarium ad hoc, ut super bonis conductis provideat iuxta Indultum ipsi Ordinario iam pariter a S. Poenitentiarum concessum.*

VIII. An et quomodo possint absolvi illi, qui in Emphyteusim a Gubernio acceperunt bona ecclesiastica?

R. *Huiusmodi poenitentes non esse absolvendos, nisi prius Ordinario Loci, seu aliis viris Ecclesiasticis, ut supra in dubio 4° ab Ordinario designandis syngrapham consignaverint, qua declarent se, suosque haeredes et successores subiicere sequentibus obligationibus, seu conditionibus.*

1° *Conservandi eadem bona, et in eis rem utilem gerendi.*

2° *Non utendi quocumque privilegio, et lege lata, sive ferenda quoad Canonis affrancationem.*

3° *Retinendi ipsa bona ad nutum Ecclesiae eiusque mandatis subinde ferendis quoad eorumdem bonorum restitutionem.*

4° *Adimplendi pia onera, quae eisdem bonis sint adnexa, quatenus aliunde non adimpleantur.*

5° *Solvendi interim annum Canonem, illumque augendi ad tramites iustitiae, et iuxta aestimationem peritorum timoratae conscientiae, si nimis tenuis in stipulatione contractus impositus fuerit.*

6° *Monendi haeredes et successores de huiusmodi obligationibus per syngrapham, ut et ipsi sciant ad quid teneantur.*

IX. An et quomodo absolvi possint illi qui non modo in emphyteusim a Gubernio acceperunt bona ecclesiastica, verum etiam eadem redemerunt?

R. *Huiusmodi Poenitentibus providendum prout in superiori responso ad dubium sub n. 4.*

X. An et quomodo possint absolvi illi, qui redemerunt census et ecclesiastica iura indole sua redimibilia?

R. *Affirmative, dummodo prius in manibus Ordinarii erogent quidquid minus de capitali summa Gubernio persolverint, ad effectum illud conservandi favore Locorum Piorum, ad quae census, seu iura redempta pertinebant.*

XI. An et quomodo possint absolvi illi, qui redemerunt Canones, Livella, Praestationes, vel alia iura ecclesiastica indole sua non redimibilia?

R. *Posse absolvi, dummodo prius prout in responso ad dubium sub n. 4. syngrapham consignaverint, qua declarent se, suosque successores subiicere sequentibus obligationibus et conditionibus.*

1° *Retinendi fundos sic invali-*

de affrancatos, ad nutum Ecclesiae, eiusque mandatis subinde parendi.

2° *Conservandi eosdem fundos, et rem utilem in eis gerendi.*

3° *Servandi indemnitas quocumque tempore loca pia super integra perceptione Canonis, Livelli, ac Praestationis, ac super quibusvis aliis iuribus, quae ad ipsa Loca Pia exinde spectabant; nec non adimplendi prout de iure pia onera fundis adnexa, quatenus aliunde non adimpleantur.*

4° *Monendi haeredes et successores per syngrapham subscriptam de huiusmodi obligationibus, ut et ipsi sciant ad quid teneantur. (1)*

Monitum ad lectores.

P. 317, Col. 1. scripsimus actiones in Cap. Tridentino proscriptas committi ab Episcopis, Cardinalibus

(1) *Experientia non una edocti fuimus, ex emptoribus bonorum ecclesiasticorum paucos admodum fuisse et esse illos, qui huiusmodi conditionibus sese subiiciant, plurimos e contra, imò fere omnes, qui respuant. Accedit quod parentes etiam dum in mortis periculo versarentur, a filiis, consanguineisque aliquando impediti fuerint quominus declarationem a S. Poenitentiarum requisitam emitterent: quin imò novimus factum esse aliquando, ut filii et haeredes mortem comminati sint Sacerdoti vel Parocho qui moribundo declarationem suggererat, et interea absolutionem distulerat. Accedit demum, quod plurimi qui sperabant ex emptione bonorum ecclesiasticorum se divites futuros, aere alieno sese gravaverint; cogitent hinc vel sani, vel mori proximi se in gravi miseria filios familiamque relicturos si declarationem requisitam emittant, vel se non posse onera imposita adimplere, quod aliquando verum est. Hinc confessarii qui ad eiusmodi moribundos vocantur, omnia serio et diligentissime perpendant, consilium a viris prudentibus, praesertim ab Episcopo, si possibile est, expetant, et deinde agant. Si vero vel prudentes desint a quibus consilium sumere, vel mors instet, meminerint, mentem et voluntatem esse Christi et Ecclesiae, ne anima ulla in aeternum pereat.*

Si vero ad Confessarium poenitentes sani accedant, omnia audiat et perpendat, atque deinceps ad S. Sedem casum exponat, petatque quod poenitenti magis expedire in Domino iudicaverit.

et Abbatibus. Exinde vero caveant lectores inferre, Abbates aliosve Regulares iurisdictionem in determinatum territorium exercentes, et Superiores Regulares beneficium possidentes, cui plurima sint bona adnexa, hanc excommunicationem incurrere, si bona illa vel usurpent, vel in proprium usum convertant etc. Etenim cum Concilium loquatur tantum de Clericis et Laicis Regulares in odiosis non veniunt sub clericorum nomine, ut alias etiam observavimus.

Quod iterum sententia Pignatelli confirmamus, qui *loc. cit. n. 3.* scribit. « Non vero in dicto decreto Concilii comprehenduntur Regulares, quia loquitur tantum de Clericis et Laicis. Regulares autem in odiosis, et dum agitur de censuris, non veniunt Clericorum appellatione. » Ita etiam alii Doctores clarissimi, quos Pignatelli citat.

Insuper pag. 311 col. 1 scripsimus: « Ad quod melius intelligendum animadvertatur, dignitatem attribui tantum laicis hominibus, non Clericis. Ergo cum sub Clericorum nomine veniant praesertim inferiores Clerici, de his etiam Tridentini Patres loquuti censendi sunt. »

Cum vero melius Tridentini verba considerassemus, eorum sensum rite nos non fuisse assecutos percepimus. In verbis enim: *Si quem Clericorum, vel laicorum, quacumque is dignitate, etiam re-*

gali aut imperiali praefulgeat etc., dignitas nedum laicis, sed etiam clericis tribuitur; etenim pronomen *is* non refertur ad laicos, sed ad relativum *quem*; hoc vero relativum cum complectatur quemcumque tum ex laicis tum ex clericis, manifestum est etiam completi quemlibet ex clericis et laicis in dignitate constitutum. Ita ut sensus sit: *Si quem clericorum quacumque dignitate praefulgeat, aut laicorum quamvis hic etiam in regali aut imperiali dignitate constitutus sit.*

Qui sensus certus omnino est. Nisi etiam Clericis dignitatem tribuamus, cum sub Clericorum nomine in odiosis nec Episcopi, nec Cardinales etc. neque Regulares veniant, sequeretur ex Capite esse excludendas personas omnes ecclesiasticas in dignitate constitutas, dum e contra pro iis canon praecipue latus deprehenditur; non enim inferiores Clerici ea plerumque possent agere quae decreto caventur.

Quid ergo? num ne exinde personae tantum in dignitate constitutae indigitantur, exclusis inferioribus clericis, iis nempe qui nulla dignitate pollent? Sententiam non pronunciamus. Attamen Lectoribus nostris sequentia consideranda subiciamus.

1° Argumenta cl. Commentatoris Reatini quae ipsemet ex doctissimo Cardinali De Luca excerpisse fatetur; scilicet inquit: « Principio admonendi sumus, hoc de-

» cretum, non ad quascumque occupationes, sed ad auctoritativas et potenciales pertinere (De Luca *Ad Trid. h. t. Disc. 23*). Quod satis superque manifestum est tum ex personis, quas hoc Decretum prae ceteris spectat; tum ex gravissimis verbis, quibus nefandum hoc facinus carpit; tum ex poenis quam gravissimis quibus illud coeret. »

2° Tridentini Patres clericos in principio capituli nominatos excommunicant etiamsi interdictas actiones peragant per suppositas personas clericorum aut laicorum. Sed ut quis aliam personam supponere possit in re tam gravi, et gravissima poena, debet profecto in illam non mediocrem auctoritatem habere; non enim hic agitur de suppositione personae non existentis haec enim nihil agere posset, et fraus illico detegeretur, sed existentis, quae utique alieno imperio sed nomini proprio agat et actiones interdictas peragat. Quis autem ex inferiori clero tanto se discrimini committeret, nisi se auctoritate munitum sciat, qua et defendatur, et servetur indemnis?

3° Qui inferioris ordinis Clerici nulla vel auctoritate vel dignitate ecclesiastica insignes possent per se actiones, quae caventur, admittere? Sunt enim actiones quae illicito a Praelatis Ecclesiae debitis poenis plecterentur; sunt actiones, ob quas illico ab parte laesa iudicia instituuntur, vel reclamaciones

ad Superiores ecclesiasticos deferuntur; sunt demum actiones quae (generice loquimur) a privatis personis admitti non possunt, ita ut impossibile sit inferiori clerico illas ad finem perducere.

Ergo sensus Tridentini Capituli exigit ut priora verba unice de Clericis vel laicis in dignitate constitutis intelligantur, qui humana iudicia non timeant, vel quia ceteri clerici subditi sunt, quique consequenter timore compulsi contra superiorem insurgere non audeant; vel civili imperio, et potestate potiantur; quae de causa iudicia vel spernant; vel contra se agenda nullo pacto timeant; vel quia si de beneficio agatur, cuius reditus omnes cedant Clerico in dignitate constituto, neminem intererit accusationes instituere.

4° Accedit quod Caput usque ad verba: *Clericus vero qui nefandae fraudis etc.* semper de iisdem personis loquatur; quae de causa et illi ad quos bona pervenerunt quomodocumque, etiam ex donatione suppositae personae, ut ex contextu apparet, sunt ipsi Clerici vel laici quacumque dignitate fulgentes. Quo in loco notamus, nobis non videri Tridentinos Patres comprehendisse sub adverbio *quomodocumque* emptionis titulum; sed titulos quoscumque gratuitos, ex. gr. Legati, haereditatis, donationis; si enim etiam emptionis; hic, utpote validior et emptori onerosus exprimens fuerat, non titulus donationis.

5° Eo vel magis quod, donatio haec ab persona supposita fieri prohibetur: *etiam ex donatione suppositae personae*. Quis autem prohibet quominus affirmemus, personam hanc suppositam unam ex illis esse, vel prorsus illam, qua Clerici vel Laici in dignitate constituti usi sunt ad bona ecclesiastica usurpanda, vel in propriis usus convertenda?

Sed alia sit: semper verum erit, emptionis titulum validiorem fuisse, consequenter prae alio exprimendum.

6° Ex contextu pariter patet, quod patronus Ecclesiae sit unus ex clericis vel laicis in dignitate constitutis; etenim Tridentini Patres semper, usque ad notata verba, loquuntur de iisdem personis, de quibus initio capitis, ut caput legenti patebit.

7° Hinc sequitur, ad inferiores clericos initium capitis esse applicandum, si verba *si quem clericorum* etc. etiam ad inferiores clericos extendamus; sed quomodo id fiat, ea obstant quae supra, et alibi, hoc in Capite expendendo notavimus.

8° Fatemur quoque, quod expositione eiusmodi admissa, emptores bonorum ecclesiasticorum difficillime etiam sub eiusmodi Tridentino capite comprehenderentur, secus ac assertum fuerit et a Pio Papa IX, et a Suprema Inquisitione in locis supra citatis. Latis decretis autem obedientia adhibenda est.

Quid ergo dicemus? Ingenuè fatebimur, nobis adeo implexum captuque difficile, relate etiam ad latae declarationes, Tridentinum hoc caput visum esse, ut doctioribus sententiam dicere remittamus. Quominus enim verba: *Si quem Clericorum* extendamus etiam ad inferiores clericos nulla dignitate fulgentes, prohibere videntur ipsa verba, actiones, et alia quae adnotavimus: si ad unas personas in dignitate constitutas verba illa coarctemus, personae privatae ex capite sunt excludendae; ideoque emptores bonorum ecclesiasticorum sub hoc capite non comprehenderentur.

At id affirmare interdicitur latae decreta.

COMMENTARIUM

PARS SEXTA

DE SUSPENSIONIBUS *LATAE SENTENTIAE* ROMANO PONTIFICI
IN CONSTITUTIONE *APOSTOLICAE SEDIS* RESERVATIS.

APPENDIX XL.

De suspensione in genere.

Suspensio est censura ecclesiastica, qua Clericus prohibetur exercere aliquos actus Ecclesiasticos alias sibi competentes.

Atque primum est latae vel ferendae sententiae; illa quae ipso iure delinquenti infligitur, haec quae primum per sententiam Iudicis seu superioris ob delictum imponitur.

Utraque sed vero est vel ab officio, vel a beneficio, vel ab officio simul et beneficio.

Suspensio ab officio est, qua clericus interdicitur exercitio suorum ordinum, vel aliarum functionum ipsi ratione ordinis competentium; ex. gr. celebratione Missae, Sacramentorum administratione etc.

Suspensio a beneficio est qua clericus prohibetur percipere fructus sui beneficii ecclesiastici.

Suspensio ab officio simul et beneficio est qua clerico utriusque

iura prohibentur, officii scilicet atque beneficii.

Suspensio vel ab officio, vel a beneficio dividitur in totalem atque partialem.

Totalis est, qua Clericus ab omni prorsus officio ecclesiastico, vel a perceptione omnium omnino fructuum beneficii suspenditur.

Partialis ab officio est qua Clerico prohibetur aliquis tantum sui officii actus, ut cum Sacerdos suspenditur tantum ab audiendis confessionibus, vel Episcopus a Pontificalibus, vel conferendis ordinibus. Hi qua de causa possunt omnes alios actus sibi ratione ordinis competentes exercere.

Ita Sacerdos ab audiendis confessionibus suspendus potest et missam celebrare, et cetera Sacramenta ministrare. Episcopus suspendus a conferendis ordinibus, potest Pontificalia agere, et cetera ministerii